

Söderby begravningsplats

Antikvarisk kontroll vid renovering av kyrkogårdsportal, Söderby
begravningsplats, Salem socken,
Salem kommun, Södermanland

Lisa Sundström
Rapport 2004:16

Söderby begravningsplats

Antikvarisk kontroll vid renovering av kyrkogårdsportal, Söderby begravningsplats, Salem socken, Salem kommun, Södermanland

Lisa Sundström
Rapport 2004:16

Rapporten finns i PDF-format på adressen
stockholms.lans.museum

 STOCKHOLMS LÄNS MUSEUM

Box 6176 102 33 Stockholm
Tel 08-690 69 60 Fax 08-32 32 72
Besöksadress: Klarahuset, Sabbatsbergsvägen 6
Hemsida stockholms.lans.museum

© Stockholms läns museum
Produktion: Stockholms läns museum

Allmänt kartmaterial: Lantmäteriverket. Medgivande 97.0133

Stockholm 2004

Innehåll

Sammanfattning av utförda åtgärder	7
Administrativa uppgifter	7
Byggnadshistorik med relevans för ärendet	7
Utförda åtgärder	8
Fasader	8
Sockel	8
Grind	8
Ornament	8
Kalkstenstavla	8
Tak	8
Spira	8
Invändigt	8
Avvikelser från arbetshandlingar	9
Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder	9

Sammanfattning av utförda åtgärder

Upprustningen har bestått av ut- och invändig renovering av alla ytskikt. En ny spira har tillverkats och monterats.

Administrativa uppgifter

Objekt: Söderby begravningsplats

Socken: Salem

Kommun: Salem

Landskap: Södermanland

Arbetshandlingar: Krister Berggren Byggkonsult AB, Portalbyggnad vid Söderby begravningsplats, Renovering, 2002-03-25

Länsstyrelsens beslut: 2041-03-35717

Byggherre/beställare: Salems församling

Bygglidare: Krister Berggren Byggkonsult AB

Konsulter: Jacob Hidemark & Martin Stintzing Arkitekter

Entreprenörer:

Generalentreprenörer: Byggnadsfirma G. Insulander AB

UE Måleri: Bröderna Siljendahls Måleri

UE Plåt: Ahlins Plåt AB

UE Blästring: Blästrix AB

UE Konservator: Konservator Ulf Leijon

UE Mark: Skogsborg Entreprenader AB

Antikvarisk kontrollant: Stockholms Läns Museum, Lisa Sundström

Byggnadstid: 2003-2004

Antikvarisk slutbesiktning: 2003-10-10

Byggnadshistorik med relevans för ärendet

Söderby begravningsplats är anlagd år 1919 som begravningsplats för patienter från Söderby sjukhus. Portalbyggnaden utgör entréportal till begravningsplatsen och är uppförd år 1919 efter ritningar av arkitekt Harald Wadsjö.

Handlingar om byggnaden har efter arkivsökning på ATA, Stadsarkivet och landstingets arkiv inte återfunnits. Som förlaga till portalens utformning har arkitekten sannolikt använt sig av ett gravkor från 1700-talets mitt belägen vid Ovikens gamla begravningsplats i Jämtland.

Portalen är uppförd i slammat stortegel med svängt sadeltak täckt av shingel. Takbeläggningen utförd av shingel är med sannolikhet inte ursprunglig. I vilket material taket ursprungligen varit täckt har ej kunnat utredas.

Portalens ursprungliga spiror har vid något tillfälle avlägsnats.

Utförda åtgärder

Fasader

Slammade ytor blästrades och högtryckstvättades. En referensyta lämnades för att fungera som referens för ny slamning. Ny slamning utfördes av genomfärgat bruk så lika befintligt som möjligt. Till nytt slammingsbruk användes kalkbruk med blandningen 0,6 kg murkalk, 6 kg Sand (0-0,5) och 0,25 kg guldocker.

Sockel

Sprucken, lös och bom puts höggs ner till fast underlag. Löst sittande asfaltlösning skrapades och borstades bort varefter sockeln högtryckstvättades. Putsen lagades med kalkcementbruk till ytstruktur likt befintliga ytor och ströks två gånger med asfaltlösning.

Grind

Grindarna gjordes rena och rostskyddsmålades med linoljebaserad blymönjefärg och slutströks med linolfärg, kulör NCS S9000-N.

Ornament

Ornamenten skulle restaureras och rekonstrueras i överensstämmelse med ursprungligt ornament och avfärgas med kalkmjölk beredd av Gotlandskalk.

Kalkstenstavla

Kalkstenstavlan hade angripits av rödalger. Tavlan tvättades med såpa och vaxades med oblekt bivax.

Tak

Då uppgifter om takmaterialets ursprungliga taktäckning ej återfunnits har omtäckning av taket utförts med nytt shingel lika det befintliga. Befintliga plåtbleck, shingel och underlagstäckning togs bort. Ca 2 kvadratmeter takpanel byttes på grund av rötskador. Ny underlagstäckning utfördes med YAP 2200. Nya bleck monterades över vindskivor av 0,7 förzinkad plåt som fosforsyratvättades före montering och målades med linolfärg. Taket lades med shingel Matakki Rett. Nya vindskivor tillverkades med de befintliga som förlaga. Vindskivor målades med linolfärg, kulör NCS S9000-N.

Spira

Portalens avlägsnade spiror har nytillverkats med en utformning liknande spirorna på Ovikens gravkor. De nya spirorna svarvades av furu och målades svarta med linolfärg, kulör NCS S9000-N.

Invändigt

På väggar och i smyggar knackades lös och bom puts ner till fast underlag och hela ytorna avblästrades några millimeter. Ytan försågs med ny ytputs av kalkbruk. I valvet knackades lös och bom puts ner och ytan högtryckstvättades försiktigt. Skador lagades med fint kalkbruk lika omgivande ytor. Till kalkfärg användes på väggar, valv, smyggar, omfattningar 2 delar Gotlandskalkmjölk och 1 del Ebbalundskalkmjölk. På väggytor invändigt påfördes klotterskydd på upprepad skadegörelse.

Avvikelser från arbetshandlingar

Efter arbetets slutförande kunde konstateras att putsornamenten utförts på sådant sätt att ornamentet förlorat sin distinkta form. Putsornamenten har under våren 2004 gjorts om.

Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder

Renoveringen har utförts i enlighet med länsstyrelsens beslut och med material och metoder på ett ur antikvarisk synvinkel godkänt sätt.

Kyrkogårdsportalen före renovering. Foto: Lisa Sundström.

Kyrkogårdsportalen efter renovering. Foto: Lisa Sundström.